

MUSTAFA ÂSİM KÖKSAL
(18 Eylül 1913-28 Kasım 1998)
HAYATI VE ESERLERİ

Kâmil Şahin*

I. HAYATI

Milletleri ve toplumları yücelten üstün değerler vardır. Bu değerlerin en önemlilerinden biri de bilim, sanat, askerlik, siyaset v.b. alanlarda yetiştirdikleri şahsiyetlerin çokluğudur. Milletler, aynı zamanda; yetiştirdikleri bu önemli şahsiyetlerle öğünürler. Onları millî kimliklerinin bir parçası haline getirirler.

Müslüman Türkler de tarih boyunca yetiştirdikleri büyük şahsiyetlere değer vererek onları kalplerinde yaşatmışlardır. Kıymetli çalışmaları ve eserleriyle dini ve millî kültürümüze hizmet eden bu yüksek şahsiyetlerden biri de geçen yıl kaybettiğimiz M. Asım Köksal Hoca'dır. Merhumla ilgili Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisine yazılacak madde tarafımıza tevdi edilmişti. Kendisiyle daha hayatta iken, yaptığım temas sonucu kendi el yazısı ile 29 sayfalık hayat hikayesini vermişti. Bu yazımızda başlıca kaynaklarımız; söz konusu 29 sayfalık metin yanında, Merhum'un Diyanet İşleri Başkanlığı'ndaki Sicil Dosyası ve T.C. Emekli Sandığı'ndaki Sicilli Ahval dosyası olmuştur.

a. Doğumu

Mustafa Âsım Köksal, 5 Eylül 1329/18 Eylül 1913 yılında Kayseri Develi ilçesinin Abdalbâki mahallesinde doğdu. Babası, çeşitli devlet memuriyetlerinde bulunmuş olan Yakup Oğlu Hafız Mehmet Edip Efendi, annesi; Develi ilçesinden Ali Efendi'nin kızı Döne Hanımdır.

b. İlk Tahsil Hayatı

Tahsil hayatına Develi'de başlayan Mustafa Âsım, Develi Erkek İbtidâiye Mektebinde ilk tahsilini ikmal ederek 25 Zilhicce 1340/1927 tarihinde "Pekiyi" derece ile

* Araştırmacı-Yazar.

KÖKSAL

Şinasi Saba ile, 1953), *Aşk Şiirleri Antolojisi* (1955), *Çocuk Şiirleri* (1973).

Kay.: ÖBBŞKA 1/102, 2/758, 799, 1036, 1214; TDEA 5/410; TYA s. 616. ♣İ. IŞIK

KÖKSAL, Ayhan, bk. BOZFIRAT, Ayhan

KÖKSAL, Erdinç (1933-): Mizah yazarı. Ankara'da doğdu. 1958 yılında AÜ Tıp Fakültesinden mezun oldu. Adana yöresinde yıllarca okul doktorluğu, köy doktorluğu, DDY hekimliği ve tıbbî mümessillik yaptıktan sonra 1969 yılında Şişli Etfal Hastanesinde Kadın Hastalıkları ve Doğum ihtisasını bitirdi. Bir süre Zonguldak hastanelerinde çalıştıktan sonra İstanbul'a yerleşti. **Eserleri:** *Ah Şu Doktorlar* (3. bs., Ank. 1999).

Kay.: Kur. Arş. ♣Yaz. Krl.

KÖKSAL, M. Fatih (30.7.1961-): Araştırmacı-yazar. Kayseri'nin Talas / ilçesinde doğdu. Talas Anayurt İlkokulunu, Sarız Lisesini, Erciyes Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi. Osmaniyeye ve Talas'ta edebiyat öğretmenliği yaptı. Erciyes Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde araştırma görevlisi oldu. Yazı ve şiirlerini 193'ten itibaren *Bizim Ocak*, *Güneysu*, *Mina*, *Erciyes*, *Bilge*, *Türklük Bilimi Araştırmaları* dergilerinde yayımladı. **Eserleri:** *Osmanlı Toplumunda Sâdât-ı Kirâm ve Nakibüleşraflar* (H. Yüksel ile, 1998), *Kayserili Divan Şairleri* (1998).

Kay.: Kur. Arş. ♣Yaz. Krl.

KÖKSAL, Mustafa Asım (1913-28.11.1998): Şair, İslâm tarihçisi. Kayseri'nin Develi ilçesinde doğdu. Develi Nümene Mektebini bitirdi Develi müftüsü Mustafa İzzet, Ankara'da Mehmed İzzet Efendilerden ders aldı. Enbiyazade Mehmed Hilmi'den tasavvuf, mutasavvıf Rahimi'den Mesnevi okudu. İskipli şeyh İbrahim Edhem Efendiye bağlandı. 1933'te Diyanet İşleri Başkanlığına memur olarak girdi. Yüksek Müşavere Heyeti üyeliğinden emekli oldu (1964). Şiir yazmaya Mehmet Akif Ersoy'un Safahat'ı etkisinde

başladı. 1983'te Pakistan'da düzenlenen Siretü'n-Nebi Yarışmasında dünya birincisi, 1985'te. Türkiye Yazarlar Birliğince Yılın Kültür Adamı seçildi. 1996'da Kültür ve Sanat Büyük Ödülünü aldı. **Eserleri/Şiir:** *Dinî Duygular* (Ank. 1946), *Armağan*, *Peygamberimiz*. **Tarih:** *İslâm Tarihi* (18 C.1989), *Peygamberler Tarihi* (2 C. 1993), *Reddiye* (Caeteni'nin tarihine, 2 C.). **Dinî:** *Gençlere Din Kılavuzu, Bir Amerikalının 23 Sorusuna Cevap, Hristiyanlık Propagandası Münasebetiyle Bir Açıklama, Hz. Muhammet ile İslâmiyet, Sohbetler, İslâmda İki Kaynak: Kitap ve Sünnet, Dinî ve Ahlâkî Sohbetler* (3 C.), *İslâm İlmihali*.

Kay.: ÖBBŞKA 1/421; TYA s. 616. ♣Yaz. Krl.

KÖKSAL, Ülker (12.8.1931-): Oyun yazarı. Ankara'da doğdu. Asıl adı Neyire Muhterem Ülker Köksal'dir. Eserlerinde Ülker A. Köksal imzasını da kullandı. Namık Kemal İlkokulunu (1943), Ankara Kız Lisesini (1950), AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi Maliye Bölümünü bitirdi (1955). Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsünde yüksek lisans yaptı. Fransa'da iki yıl yöneticilik yüksek öğrenimini gördü. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünde hesap uzmanı (1955-1957), Türkiye-Orta -Doğu Amme İdaresi Enstitüsünde asistan (1957-1960), İktisadî Devlet Teşekküllerini Yeniden Düzenleme Komisyonunda uzman (1966-1968), TRT Program Etüt Planlama Dairesi Araştırma ve Planlama uzmanı (1969-1972), Karayolları Genel Müdürlüğü Eğitim Dairesi uzmanı (1975-78), Kültür Bakanlığı danışmanı (1978-1980), AÜ DTCF Tiyatro Bölümü Öğretim Görevlisi (1990-1995) olarak görev yaptı. İlk yazısı 1946'da *Yıldız* dergisinde yer aldı. Makaleleri 1963'den itibaren *İmece*, *Sanat Rehberi*, *Çağdaş Türk Dili*, *Sanat Penceresi*, *Çocuk Tiyatrosu Dergisi*, *Mülkiyeliler Birliği*, *Ankara Devlet Tiyatrosu Dergisi*, *DTCF Araştırmaları Dergisi*, *Gündoğan Edebiyat* dergilerinde yayımlandı. TRT'nin 1970 Sanat ödülleri yarışmasında üç başarı ödülü birden aldı. *Dağ Denize Kavuştu* oyunuyla Türk Ticaret

Mehmed Âkif'in son arzusunun gerçekleştiğini büyük âlim,
Efendimizin hayatına dair yazdığı eserle dünya birincisi olmuştu...

Bir Peygamber âşığı

A. Cüneyd Köksal

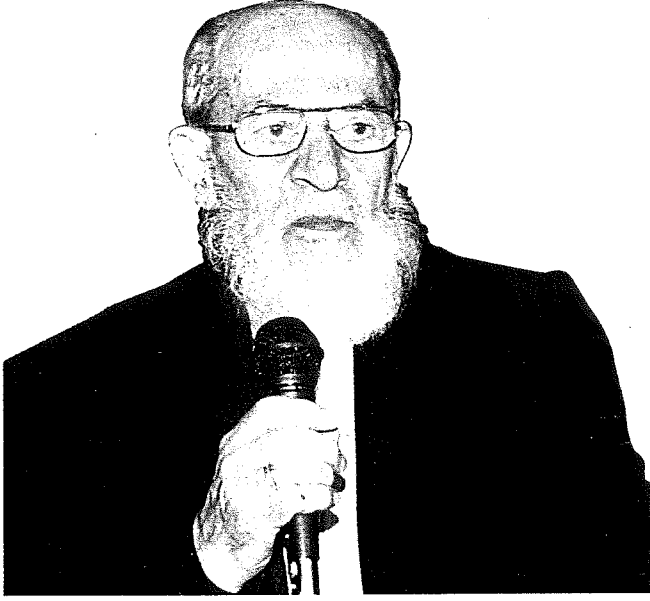
Merhum Mustafa Asım Köksal Hocaefendi, haksızlık karşısında susmayan önceki büyük âlimler gibi hareket etti. İslâm düşmanlarına, özellikle İtalyan müsteşrik L. Caetani'nin hezeyanlarına cevap vermek için son derece önemli bir reddiye yazdı. Pakistan'da gerçekleştirilen Milletlerarası Siyer Yarışması Dünya Birinciliği'ni kazandı. O bir Peygamber âşığıydı!...

111907

KÖKSAL, Mustafa Âsım

-
- 1 ZÜLEYHA İMAMOĞLU GÜNDOĞDU, Mustafa Asım Köksal'ın C-aetani'ye yadığı Reddiye'nin değerlendirilmesi, Rize Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2011

M. Asım Köksal

Hocanın

Ardından

Âlimin ölümü âlemin ölümü gibidir.

Ömrünü ilme adayan ve arkasında sayısız eserler bırakan, Cumhuriyet döneminin önemli simalarından Mustafa Asım Köksal Hoca 85 yıllık dopdolu bir hayatın ardından, sevenlerinin umuzunda ebedi hayata uğurlandı.

Diyabet teşkilatında da uzun yıllar hizmet veren M. Asım Köksal Hoca, hayatı boyunca insanımızın yararına pek çok eser bıraktı. Bu eserlerden "Peygamberler Tarihi" ve "Sohbetler" isimli eserleri de Türkiye Diyanet Vakfı'na yayınlandı.

Bu eserlerle insanlara ışık tutmaya çalışan M. Asım Köksal, yaşayışıyla da toplumumuzda örnek bir şahsiyet oldu. Bu örnek şahsiyetin ölmeden önce çocuklarına yazdığı nasihatı, insanımızın tamamının faydasına olacağı düşüncesiyle burada yayınlıyor; amel defteri kapanmayacaklar zümresinden olan Merhuma Cenab-ı Hak'tan rahmet diliyoruz.

Bismillahirrahmanirrahim,

Yüce Rabbimize hamd-e senâ ve Peygamberimiz Efendimize salât-ü selâmdan sonra derim ki;

1. Allâh'a kulluk vazifenizi ihmal etmeyiniz!

Namazınızı vaktinde kılınız! Ahirette önce namazdan, sonra da, bütün tutum ve davranışlarınızdan sorguya çekileceğimizi hiç bir zaman unutmayınız!

2. Erken yatınız, erken kalkınız!

3. Her işinizi sıkı ve sağlam tutunuz!

4. Hiçbir zaman doğruluktan ayrılmayınız!

5. Vaktinizi ve naktinizi israf etmeyiniz, boşa harcamayınız!

6. Daima tutumlu olunuz!

7. Aldığınızı, verdiğinizi yazınız ve bu hususta hiç ihmallik göstermeyiniz!

8. Güveni sarsacak hiçbir harekette bulunmayınız!

Her hareketiniz, sizlere olan güveni artırsın, eksiltmesin.

9. Kusurunuzu veya yanlışınızı söyleyenlere kızmayınız.

Bilâkis, memnun olunuz ve o eksik ve yanlışınızı düzeltmeye çalışınız!

10. Alacağınızı takip, borcunuzu gününde te'diye ediniz!

11. Hayr'a hayır! demeyiniz!

12. Büyüklerinize hürmet, küçüklerinize sevgi ve şevkat gösteriniz!

13. Çocuklarınıza iyi örnek olunuz! Onları, ahlâklı, imânî ve tutumlu yetiştiriniz!

14. Daima sabırlı, hoşgörür olunuz!

15. İş başında, boş şeylerle uğraşmayınız!

16. İyi insanlarla arkadaşlık ediniz!

17. Ümitsizliğe düşmeyiniz!

18. Daima uyanık ve tedbirli olunuz!

19. Yüce Allah, dünyada ve ahirette yardımcınız olsun.

Amin!

M. ASIM KÖKSAL

Büyük İslâm tarihçisi Mustafa Asım Köksal'ı kaybettik... 111907

Kutlu tarihe adanan bir ömür

Gecen ay vefat eden merhum, hayatının en mutlu devrinin Peygamber efendimiz dönemine ait kitabını (Hazreti Muhammed ve İslâmiyet) yazmakla geçirdiği 22 yıllık zaman olduğunu söyledi

Cüneyt Köksal*

Mustafa Asım Köksal 1913 senesinde Kayseri'nin Develi kazası Abdülbâki Mahallesi'nde doğdu. Babası Hafız Mehmed Edip Efendi'dir. İlk öğrenimini Develi Nümüne Mektebi'nde gördü. Resmî olarak okullarda orta ve yüksek tahsil görmedi. 1927 yılında

Kayseri Lisesi Leyli Meccâni imtihanına katılan yüz öğrenciden kazanan on öğrenci arasına girdi; fakat bu on öğrenciden yedisi alınacağından çekilen kurayı kaybetti. Aynı yıl içinde katılıp kazandığı Erzurum Askerî Lisesi Leyli Meccâni imtihanında da, mahalli talimlerin alınacak öğrenci kadrosunu doldurdukları gerekçesiyle ve gelecek yıl tercihen alınacağı cevabıyla karşılaştı. Bunun üzerine Kayseri ulemâsından Develi müftisi Merhum İzzet Efendi'den, medrese usûlüne göre mukaddimât-ı ulûm tahsil ettikten sonra Ankara'ya geldi. Mısır'a gitmek çârelerini aradıysa da muvaffak olamadı. Bilgi ihtiyacını karşılamak için seçtiği mevzularda bulabildiği kitapları okumaya koyuldu. Ankara'da bulunduğu sıralarda; meşhur Kerkük ulemâsından Muhammed Efendi'nin talebesinden Müderis Mehmed Efendi'den ders ve Enbiyâzâde Mehmed Hilmi Efendi'den de tasavvuf icâzetnâmesi alan, Gümüşhâneli ve Seydişehirli gibi büyük velilerle görüşmüş büyük mutasavvıf Fadlullah Râhîmî Efendi'den de Mesnevi okuyan İskipli İbrahim Edhem Efendi'y-

le buluştu. On iki sene özel derslerine devam ederek kendisinden icâzet ve feyiz aldı; böylesinin kendisi hakkında daha hayırlı olduğunu ifade etmiştir.

1933 yılında Diyânet İşleri Başkanlığı'nda açılan memurluk imtihanını, katılan 35 kişi arasından kazanarak devlet hizmetine girdi. İlk reis Rıfat Börekçi'den itibaren sırasıyla Şerafeddin Yaltkaya, Ahmed Hamdi Akseki, Eyyub Sabri Hayırlıoğlu, Ömer Nasuhî Bilmen ve Hasan Hüsnü Erdem merhumlarla çalıştı. Emekli olduğu 19 Eylül 1964 tarihine kadar 31 yıl, sırasıyla Başkanlığın Sicil Şefliği, Yazı İşleri Müdürlüğü, Yayın Müdürlüğü, Hayrat Hademesi İşleri Müdürlüğü, Zat İşleri Müdür Vekilliği ve en sonunda da, Müşâvere ve Dînî Eserleri İnceleme Kurulu Azâ Başmuavinliği vazifelerinde bulundu. İslâm Tarihi'ni yazabilmek için emekli oldu.

1983 senesinde İslâm Tarihi-Hz. Muhammed Alehisselam ve İslâmiyet adlı eseriyle Pakistan'da Sîretünnebî alanında dünya birincisi oldu. 1995'de Türkiye Yazarlar Birliği tarafından "Yılın Kültür Adamı" seçildi. 1996'da Kültür Bakanlığı "Kültür ve Sanat Büyük Ödülü" ne lâıyk görüldü.

7 evlâd sahibi olan Mustafa Asım Köksal Hocaefendi 28 Kasım 1998'de rahmet-i Rahman'a kavuştu.

Sıblî'nin Sîre'sine dayanarak, sade bir dil ve hece vezniyle, beyitler halinde 300 sayfa olarak bastan sona kadar Resulullah'ın hayatını nazmetti, eserin adını "Peygamberimiz"

koydu. Bu eserin ilk baskısı Diyânet İşleri'nce 1944'de, ikinci baskısı 1978'de yayınlandı. Üçüncü baskısı yayına hazır olup yakında neşredilecektir. 1946 senesinde "Ezanlar" ismiyle menzumelerinden bir kısmını neşretti. Yine 1946'da "Gençlere Din Kılavuzu" adlı kitabı yayınlandı. Bu eser, daha sonraki ilmi hâlinin ilk nüvesini teşkil etmiştir. Diyânet İşleri'nde görevliken bir Amerikalı'nın İslâmiyet hakkındaki 23 sorusuna cevap olarak hazırladığı eseri Müşâvere Kurulu adına Başkanlık'ça basıldı. Hemen her hafta Başkanlık adına radyodan yaptığı Dinî ve Ahlakî konuşmalarına sonradan bazı ilâveler daha yaptı ve bu eser "Sohbetler" ismiyle 1981'de ve 1994'de iki kez yayınlandı. "Tevbe" adlı eseri 1958'de, "Hristiyanlık Propagandası Münâsebetiyle Bir Açıklama" adlı kitabı 1963'de neşredildi. Borlu meşhur mutasavvıf ve Divan sahibi şâir Şeyh Ahmed Kuddûsî hakkındaki kitabı 1983 yılında yayınlandı. Sünnetin mevkiini küçümseyici ve reddedici bazı fikirler münâsebetiyle, bu fikirlere bir nevi cevap teşkil edecek mâhiyette ve ana İslâmî kaynaklara dayanarak hazırlanan "İslâm'da İki Ana Kaynak: Kitap ve Sünnet" isimli eserini 1994 yılında neşretti.

İslâm Tarihi sahasındaki eserleri şunlardır:

- İslâm Tarihi - Hz. Muhammed Aleyhisselam ve İslâmiyet (18 cilt olup 1966'dan 1987 yılına kadar cild cild, sonra da takım takım basılmıştır).

İşte bunlardan biri Mevdu'di'dir. O, geleneksel İslâmî eğitim ve öğrenim yanında, Hindistan'daki İngiliz sömürgeciliği döneminde, batı tipi eğitimden de nasibini almıştır. İçeride, Müslümanların tevarüs ettiği kültürü ayıklamaya, yeniden inşa çalışırken, dışarıda da dinine yöneltilen eleştirilere düzeyli, bilgili, ikna edici cevaplar vermeye gayret etmiştir.

Fakat her ne hikmetse, ne Musa'ya ne de İsa'ya yaranabilmiştir. İhyacı gayretleri, hem Müslüman çevrelerden hem de dışardan tepkiler almıştır. İçeridekiler, kurulu ve mevcut din anlayışına dokunulmasından, dışarıdakiler ise şimdiye kadar tanımadıkları, bilmedikleri bir Müslüman bilgin ve yazar tipiyle karşılaşmışlar ve bundan rahatsız olmuşlardır.

O, çağdaşı müfessirler içinde acaba neden böyle bir özellikle öne çıkmaktadır? Hangi unsurlar onu bu tür bir yöne sevk etmiştir? Elmalılı Muhammed Yazır ile Diyanet İşleri Başkanlığı arasında bir tefsir yazılması için yapılan anlaşmaya göre, batılı yazarlarca İslâm'la ilgili öne sürülen, kaleme alınan görüş ve düşüncelere cevap verme³⁴ ilkesine rağmen, Mevdu'di'nin bu konuya (batılı yazarların ve oryantalistlerin yazdıklarına) ondan daha fazla eğilmesinin nedeni ne olabilir?

Bunun en önemli nedeni, yazının tefsirinin girişinde ifade ettiği, kendisine okuyucu olarak seçtiği kitleyle alakalıdır. O, Tefhim'in genelde aydınlar için yazıldığını, Kur'an okurken akla gelebilecek sorulara cevaplar aradığını söylemektedir.³⁵ Evet, o, tarihî süreç içerisinde, kendi şart ve ortamlarında kaleme alınan eserlerin modern dönemde yaşayanlara yeterli ölçüde, doyurucu bilgiler veremeyeceğini düşünüyordu. Bundan dolayı da, İslâm'a, Kur'an'a ve Peygamber'e yöneltilen eleştirilere karşılık vermeye çalışmıştı.

Ayrıca yaşadığı bölgede, sömürgecilik esnasında ve sonrasında Hıristiyanlığın önemli ölçüde yayılması, Müslüman bir âlim olarak Mevdu'di'yi harekete geçirmişti. Dininin ve dindaşlarının korunması, emr-i bi'l-maruf ve nehy-i ani'l-münkerin bir gereği idi.

Sonra o, bir cemiyet adamıydı. Toplumun içinde bulunduğu sorunları yakinen görmüş ve bunlara pratik çözümler bulmaya çaba sarf etmişti. Kurduğu teşkilat, Cemaat-i İslâmî, aracılığıyla hem düşünce ve yaklaşımlarını geniş bir çevreye sunma imkanı yakalamış, hem de teşkilat vasıtasıyla bilgi sahibi olduğu iç ve dış mesele ve problemlerle ilgili hal çareleri, cevaplar vermeye çalışmıştır.

Mevdu'di'nin yukarıda söz konusu ettiğimiz eleştirilerine bakınca, onun bu konuda oldukça ilmnî davrandığını, sübjektiflikten uzak durduğunu söylemek mümkün gözükmektedir. Çünkü o, ifade ettiklerini, mesnetli ve müdellel olarak ortaya koymuş, kendi görüşlerini serdetmeden önce, olabildiğince Hıristiyan ve Yahudilerin kaynaklarıyla mukayese yapma ve ondan sonra sonuca ulaşma yolunu tercih etmiştir.

14 MAYIS 2003

MADDE YATIRILMADIKTAN
SONRA BELLEN DOKÜMAN

MÜSLÜMAN TARİHÇİLERİN ORYANTALİSTLERE KARŞI TAVIRLARI -ASIM KÖKSAL ÖRNEĞİ-

Mehmet AZİMLİ

Giriş

Bu çalışmamızda oryantalistlerin İslâm Tarihi alanında yaptıkları bazı çalışmaların esas olarak, hem bu çalışmaların İslâmî ilimlere sağladığı katkılardan, hem de Müslüman âlimlerin söz konusu çalışmalara karşı ortaya koydukları olumsuz tavırlardan bahsedeceğiz. Bir makale çerçevesinde ne müsteşriklerin görüşlerinin tamamını, ne de Müslüman âlimlerin yaklaşımlarını bütünüyle aktarabiliriz. Bu nedenle, sadece bir tarihçimizin -M. Asım Köksal'ın- konuyla ilgili görüşlerini örnek olarak mevzuu incelemeye çalışacağız. Bu örneği aktarmaktan maksadımız, Batı'daki çalışmalara karşı İslâm dünyasında bulunan ön yargıya ve tedirgin (kuşku) tavra dikkat çekmek ve Batı'da yapılan çalışmalar konusundaki tavrımızın nasıl olması gerektiğini belirtmektir.

ORYANTALİSTLERİN İSLÂMİ İLİMLERLE İLGİLİ ÇALIŞMALARININ TARİHÇESİ

Oryantalistlerin İslâmî konulardaki araştırmaları üç dönemde incelenebilir:

1. Oryantalizmin çıkışından XIX. yüzyıla kadar yapılan çalışmalardır. Bu dönemde yapılan çalışmaların genelde İslâm'a saldıran amaçlı ve Haçlı ruhunun tesiri altında tam bir Hıristiyanlık bilinci içerisinde yapıldığını müşahade ediyoruz.¹
2. XIX. yüzyıl ve XX. yüzyılın ilk dönemlerindeki çalışmalar ise, nispeten birinci döneme göre ılımlı ancak, yine de İslâm'da bir eksik arama çabasının sürdürüldüğü dönemdir.² Bununla birlikte bu dönemde çok orijinal çalışmaların meydana getirildiği ve bilimsel prensiplere büyük ölçüde uyulduğu görülmektedir.³

¹ Yrd. Doç. Dr., Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, mehmetazimli@hotmail.com

² Mehmet Görmez, Klasik Oryantalizmi Hadis Araştırmalarına Sevk Eden Temel Faktörler Üzerine, İslamiyat, c. 3, s. 1, Ank, 2000.

³ Bkz. Sönmezsoy, Selahattin, Kur'an ve Oryantalistler, Ank, 1998, 28 vd.

⁴ Bkz. Barthold, Viladimiroviç Vassilij, Asya'nın Keşfi Rusya'da ve Avrupa'da Şarkiyatçılığın Tarihi, Çev: Kaya Bayraktar, Ayşe Meral, İst, 2000.

³⁴ Elmalılı, M. Hamdi Yazır, *Haik Dini Kuran Dili*, İstanbul 1979, I, 19-20 (Mukaddime).

³⁵ Tefhim, I, 8.

105 MAYI 2000

M. Âsım Köksal Hayatı ve Hatıraları

Peygambere Adanmış Bir Ömür

m. âsım köksal hayatı ve hatıraları / a. cüneyd köksal
İstanbul
Kasım 2000
ISBN: 975-8393-16-2

© Bu kitabın tüm yayın hakları Köksal Yayıncılık'a aittir.
Yasalarla belirlenmiş her türlü hakkı mahfuzdur.
© Köksal Yayıncılık

A. Cüneyd Köksal

Mizampaj
AY AJANS
kapak
YUNUS KARAASLAN
kapak baskı
ERKAM
iç baskı-cilt
ERKAM

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	75150
Tas. No:	922.977 KÖK

Sanayi Mah. Sancaklı Cad. Kayalar Sk.
No. 2 Güngören / İstanbul
Tel. 0212. 554 41 96 - 507 03 74
Faks 0212. 505 90 37

ASIM KÖKSAL'IN CAETANI REDDİYESİ ÜZERİNE

On Asim Koksals's Caetani Critic

ŞABAN ÖZ*

Özet

L. Caetani'nin, *İslâm Tarihi* adlı esere, reddiye olarak M. Asim Köksal'ın yazdığı eser, dikkatlice incelendiğinde tam mânâsıyla bir reddiye olmaktan çok uzak olduğu görülecektir. Reddolunduğu ileri sürülen konuların beş-altı noktayı geçmemesi, genelde Caetani'nin eserinin birinci cildinin esas alınmış olması, kullanılan delillerin konuyla ilgisizliği, aynı şekilde ileri sürülen delillerin tarihi ve mantıkî dayanaklardan yoksun olması, iddia sahibinin görüşlerinin yanlış algılanması vb. nedenler kitabın geçerliliğini ciddi mânâda etkilemiştir.

Anahtar Kelimeler

Asim Köksal, Leone Caetani, İslâm Tarihi, Reddiye, oryantalist.

Bu makalemizde M. Asim Köksal tarafından, Leon Caetani'nin, Hüseyin Cahid Yalçın tarafından dilimize çevrilmiş olan 10 ciltlik *İslâm Tarihi* adlı eserine reddiye olarak yazılan, *Müsteşrik Caetani'nin Yazdığı İslâm Tarihindeki İsnad ve İftiralara Reddiye* isimli eserin gerçek anlamda bir reddiye olup olmadığını incelemeye çalışacağız. İncelemeye geçmeden önce, bir iki noktadan söz konusu eserin önemine işaret etmenin faydalı olacağı kanı sındayız. Öncelikle eser, XIX. Yüzyıl oryantalist bakış açısına reddiye olmakla beraber, Caetani'nin oryantalist düşüncede referans olma özelliğini hâlâ koruyor olması, kısmî de olsa Köksal'ın savunusu tezlerinin Müslüman ilmi muhitlerde tekrarlanması eserin güncelitesini koruduğuna işaretler. Ayrıca eser, ülkemizde oryantalistin algılanışı ve reddi konusunda da, tarihi önemi haizdir.

Merhum yazar, kitabı yazmasının gayesi olarak; Caetani'nin kitabının zararlarını görmesi ve Caetani'nin eserine reddiye yazılamayacağı iddiasını çürütmek olduğunu söyler. [5-6]

Eser, Caetani'nin ileri sürdüğü görüşlerinin

Abstract

When examined M. Asim Koksals's book that is a critique of Leone Caetani's book *History of Islam* carefully, it will be seen that it isn't a complete critique and unlikely to realize this aim. The factors influencing the validity of the book seriously are; the subjects are critiqued only five or six points, generally these are based on first volume of the book, the proofs evaluated are irrelevant Caetani's opinions and in the same way these aren't supported with historical and logical principles etc.

Key Words

Asim Koksals, Leone Caetani, History of Islam, Critique, Orientalist.

tamamına bir reddiye olmaktan ziyade, Hadis ve İsnad [17-181]; İbn Abbas [199-279]; Ebû Hureyre [281-345]; Abdest ve Namaz [345-428] ve Peygamberimiz (s.a.v)'in nesebi (ismi, ailesi) [433-501] gibi belli başlı noktalarda yoğunlaşmıştır.

A. Köksal, Caetani'nin eserinin her sahifesinde, her satırında siyasî, dinî taassubun tezahürleriyle karşılaşmanın mümkün olduğunu belirttikten sonra "*Taassub, hangi mevzuda olursa olsun zararlıdır, mezmumdur. Dinimiz; ister kendi aleyhimize, ister ebeveynimizin veya yakınlarımızın aleyhinde olsun, yeri gelince doğruyu söylemekten ayrılmamayı adaletin son derecesini gözetmeyi emreder*" [8] derken başka bir yerde de "*Hangi meslekte olurlarsa olsunlar, bildiklerini söylemeleri Müslümanların vazifesi ve hatta şiarlarıdır*" [185] demektedir. Köksal, Caetani'nin eserinin baştan başa tezatlar, birbirini tutmayan mütalaalarla dolu olduğunu da belirtir [8] ve bunu sık sık kitabında vurgular. Bu satırları ve vurguları okuduktan sonra, insanın Köksal'ın kendi kitabında taassubun izlerine ve tezatlara rastlamayacağı izlenimine kapılması pek tabii olsa gerektir. Ne var ki, "*tek başına beş yıl geceyi gündüze katıp çalışarak*" [7] yazılan bu eser dikkatlice incelendiğinde durumun hiç de böyle olmadığı görüle-

* Yıldızeli İmam Hatip Lisesi. e-posta: sabanoz@mynet.com

İslam'ın en güzel tarihi

NÂZİM İKİNCİ

İslam tarihi ve 'Hazreti Peygamber (sas) hakkında Türkçe yazılmış en kapsamlı eser olan, M. Asım Köksal'ın *Peygamberler Peygamberi Hazreti Muhammed Aleyhisselam ve İslâmiyet'i*, Işık Yayınları tarafından yeniden yayımlandı. Yazarın, esere son şeklini vermek için 31 yılını alan bu anısal çalışmanın sıra dışı bir hikâyesi var: İtalyan müsteşrik Caetani'nin, Türkçede Hüseyin Cahit çevirisiyle yayımlanan ve İslamiyet hakkında sayısız yanlış, isnat, iftira ile dolu 10 ciltlik *İslam Tarihi*, o yıllarda Diyanet İşleri Başkanlığı'nda memuriyetini sürdüren M. Asım Köksal'ı derinden yaralar. Bu saygısızca kaleme alınmış ve bilimsel değeri tartışmalı kitaba, kapsamlı bir cevap yazmak için Köksal, önce 31 yıllık memurluk görevinden emekliye ayrılır. Zihinlere şüphe atan iftiralara gereken cevapları vermek için 1955'te yazmaya başladığı *Reddiye*'yi 1960'ta tamamlar. *Reddiye*'nin hazırlanış sürecinde, İslamiyet ve Hz. Peygamber ile ilgili bir eser yazma fikri kafasında şekillenir. Niyeti, özet mahiyetinde, Mekke ve Medine devirlerini birer cilt halinde yazmaktır. Ancak Mekke devrini bitirdikten sonra bu karardan vazgeçip Medine devrinin -Hz. Peygamber'in (sas) Medine'de geçirdiği 11 yıla karşılık, her yılı bir ciltte ele aldığı- 11 ciltlik geniş bir tarihin kaleme getirir. Eserin bu haliyle, Pakistan'da düzenlenen *Şiretü'nnebi* yarışmasını kazanmasının ardından M. Asım Köksal, kendince gördüğü eksiklikleri gidermek ve eseri 18 cilde çıkarmak için tekrar çalışmaya koyulur. 18 ciltlik eser ortaya çıktığında, üzerinde 23 yılın emeğini taşımaktadır. Köksal, dizgi yanlışlarından usandığı ve kitabı herkesin yararlanabileceği bir şekle sokmak istediği için, 7 yıllık bir çalışma sonucunda esere 8 ciltlik son halini verir. Fakat yıllarını verdiği ese-

rin bu son haliyle yayımlandığını görmeye ömrü vefa etmeyecektir.

İlk elden kaynaklarla hazırlandı

Eserin elimizdeki baskısı, yazarının titizlikle son şeklini verdiği bu sekiz ciltten oluşuyor. *İslam Tarihi*, dört kitap halinde yayımlandı; fakat her kitap, iki cildi içeriyor. Birinci kitap, Hz. Peygamber'in (sas) dünyaya teşrifleriyle başlıyor; hicretle, Kuba'da Peygamberimiz'e (sas) Ünümü Cizran hırtmasının iktam edilişiyse sona eriyor. Dolayısıyla, *İslam Tarihi*'nin Medine yılları üzerine yoğunlaştığı söylenebilir; geriye kalan 6 cilt ve 3 kitap bu yılları anlatıyor. İkinci

kitap, Fahr-i Kâinat'ın (sas) Kuba günlerinden Uhud Savaşı'nın sonrasına kadar uzanıyor. Üçüncü kitabın başında Hendek Savaşı, sonunda Mekke'nin Fethi ve sonrasında gelişen olaylar var. Son kitap ise Huneyn Gazası ve Taif Kuşatması ile başlayıp Hz. Peygamber'in (sas) irtihalleriyle bitiyor. Bu cildin sonuna, *Peygamberimiz Aleyhisselâmın Ümmetine Braktığı İki Emanet: Kitap ve Sünnet* ve *Peygamberimiz Aleyhisselâmın Ahlakı, Günlük Âdet ve Mesgaleleri* başlıklı iki bölüm de eklenmiş. M. Asım Köksal'ın eseri, özenli basımıyla olduğu kadar sade, anlaşılır dili ve kullanışlı kaynakçasıyla da öne çı-

kıyor. Her sayfanın altında yer alan dipnotlar gözü rahatsız etmiyor ve fakat araştırmacılara, ilim erbâbına büyük kolaylık sağlıyor. Kaynakların hepsinin ilk elden kaynaklar olması da, esere sahih bilgiler içeren bir başucu kitabı olma niteliği kazandırıyor. Kitabın adında yer alan *Peygamberler Peygamberi* ifadesi de, Âli İmran Sûresi'nin 81. ayetinden mülhem seçilmiş.

M. Asım Köksal'ı ve eserlerini pek tanımayan genç kuşağın artık *Peygamberler Peygamberi Hazreti Muhammed Aleyhisselam ve İslâmiyet* adlı bu başucu kitabını okumamak için bahanesi kalmadı, denilebilir.

M. Asım Köksal haz. A. Cüneyd Köksal Kaynak Yayınları

M. Asım Köksal, eserin hazırlanışını anlatıyor

"Bu eseri hazırlarken günde en az 12 saat çalışmışımdır. Bir olayı günlerce, hatta haftalarca araştırmışım ve onda'nı sonra yazmışımdır. Çalışmam esnasında çevremle irtibatımı tamamen keserek kendimi araştırmaya vermişimdir. Çevremde olan hadiseler beni hiçbir zaman etkilememiş ve çalışmamı engel olmamıştır. Ne bir istirahat, ne bir gezinti yapmadan, hatta bayramlarda bile fırsat buldukça çalıştım. Böyle hızlı bir çalışmanın sonucu, böyle kısa bir müddette [23 senede] tamamlayabildim. Eğer istirahat ederek, rahatımı düşünerek bu işi yürütmeye çalışsaydım, belki yarısına gelemezdi. (...) Hayatımızın en mes'ud, en mutlu devri; her türlü güçlüğü ve ağırlığına rağmen, bu kitabı yazmakla geçirdiğimiz devir olmuştur."

Belgelerle M. Asım Köksal'ın hayatı

"Peygamberler Peygamberi Hazreti Muhammed Aleyhisselam ve İslâmiyet" adlı eserin yanı sıra, geçtiğimiz günlerde M. Asım Köksal hakkında bir de biyografi çalışması yayımlandı. A. Cüneyd Köksal'ın hazırladığı kitap, "Peygambere adanmış" bir ömrü okura tanıtıyor. Eserde Köksal'ın hayatı, eserleri, şahsiyeti ve söyleşilerinin yanı sıra, hakkında yazılanlara da yer verilmiş. Bu kitap, günümüz okuruna, çağdaş bir âlimin örnek yaşantısını yetkinlikle gösteriyor.

